

Сборник съдебна практика

Съединени дела C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P

Европейска комисия
срещу
VW и др.

Решение на Съда (трети състав) от 14 юли 2022 година

„Обжалване — Публична служба — Пенсия — Правилник за длъжностните лица на Европейския съюз — Член 20 от приложение VIII — Отпускане на наследствена пенсия — Преживял съпруг на бивше длъжностно лице с право на пенсия за осигурителен стаж — Брак, сключен след прекратяването на служебното правоотношение на това длъжностно лице — Условие за минимална продължителност на брака от пет години към момента на смъртта на длъжностното лице — Член 18 от приложение VIII — Брак, сключен преди прекратяването на служебното правоотношение на длъжностното лице — Условие за минимална продължителност на брака от само една година — Възражение за незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 20 — Принцип на равно третиране — Член 21, параграф 1 — Принцип на недопускане на дискриминация, основана на възраст — Член 52, параграф 1 — Липса на произволно или явно неподходящо разграничение с оглед на преследваната от законодателя на Съюза цел“

1. *Право на Европейския съюз — Принципи — Равно третиране — Обективно обосновано различно третиране — Критерии за преценка — Прилагане по отношение на законодателен акт на Съюза (член 20 от Хартата на основните права на Европейския съюз; членове 20 и 18 от приложение VIII към Правилника за длъжностните лица)*

(вж. т. 95—97 и 140—143)

2. *Длъжностни лица — Пенсии — Наследствена пенсия — Условия за предоставяне — Различно прилагане в зависимост от това дали датата на сключване на брака е преди или след прекратяването на служебното правоотношение на починалото длъжностно лице — Сходство на двете положения с оглед на предмета и целта на наследствените пенсии и на общото условие за правна връзка между съпрузите (членове 18—20 и член 27 от приложение VIII към Правилника за длъжностните лица)*

(вж. т. 98—100 и 102—108)

3. *Длъжностни лица — Пенсии — Наследствена пенсия — Условия за предоставяне — Минимална продължителност на брака — Различно третиране на преживелите*

съпрузи в зависимост от това дали датата на бракът е сключен преди или след прекратяването на служебното правоотношение на починалото длъжностно лице — Широко право на преценка на законодателя на Съюза — Спазване на принципа на пропорционалност — Съдебен контрол — Граници — Проверка от Съда на Съюза дали разграничението е подходящо и необходимо — Недопустимост (член 20 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз; членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника за длъжностните лица)

(вж. т. 127—130 и 144)

4. *Длъжностни лица — Пенсии — Наследствена пенсия — Условия за предоставяне — Минимална продължителност на брака — Разлика в третирането на преживелите съпрузи в зависимост от това дали бракът е сключен преди или след прекратяването на служебното правоотношение на починалото длъжностно лице — Ограничаване на правото на равно третиране и непряка дискриминация, основана на възраст — Обосноваване — Борба с измамите — Допустимост — Проверка за пропорционалност (член 20, член 21, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 1г от Правилника за длъжностните лица и членове 18 и 20 от приложение VIII към него)*

(вж. т. 139—142, 146—156 и 172—176)

5. *Обжалване — Основания — Основания, свързани с искания, съдържащи се в обжалваното съдебно решение, които не са предмет на насрещна жалба — Сила на пресъдено нещо — Отхвърляне (член 169, параграф 1 и член 178, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда)*

(вж. т. 180)

Резюме

VW, VT и RN съответно са сключили брак или последващ брак с длъжностни лица на Съюза, които вече не са били на активна служба в институция на Съюза към датата на сключване на брака или последващия брак. И тримата съпрузи са починали по-малко от пет години след тази дата.

Всяка от въпросните три съпруги, в качеството си на преживял съпруг на бивше длъжностно лице на Съюза, подава заявление за наследствена пенсия.

Заявленията са отхвърлени от Европейската комисия (наричани по-нататък „спорните решения“) с мотива, че VW, VT и RN не отговарят на условията, предвидени в член 20 от приложение VIII към Правилника за длъжностните лица на Европейския съюз (наричан по-нататък „Правилника“). Съгласно тази разпоредба преживелите съпрузи, които са сключили брак с длъжностно лице след прекратяване на служебното му правоотношение, се изключват от правото на наследствена пенсия, ако бракът им е продължил по-малко от пет години. От друга страна, в съответствие с член 18 от приложение VIII към Правилника

преживелите съпрузи, които са сключили брак с длъжностно лице, преди прекратяване на служебното правоотношение, имат право на наследствена пенсия, ако бракът им е продължил най-малко една година.

Сезиран с жалби за отмяна, подадени от VW, BT и RN срещу спорните решения, Общият съд установява, че член 20 от приложение VIII към Правилника нарушава принципа на равно третиране, закрепен в член 20 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), както и — по делото относно VW — принципа на пропорционалност, а по делата относно BT и RN — принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст, закрепен в член 21, параграф 1 от Хартата. При тези обстоятелства Общият съд уважава възраженията за незаконосъобразност, повдигнати от VW, BT и RN, и отменя всяко от спорните решения.

По жалбите на Комисията и на Съвета на Европейския съюз Съдът отменя решенията на Общия съд и отхвърля жалбите на VW, BT и RN. Съдът отбелязва, че като е предвидил различна минимална продължителност на брака в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, за да предостави право на наследствена пенсия на преживелите съпрузи на починали длъжностни лица или бивши длъжностни лица, законодателят на Съюза не е упражнил произволно или явно несъответстващо широкото право на преценка, с което разполага в това отношение.

Съображения на Съда

Като потвърждава анализа на Общия съд, че положенията, обхванати от членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни, и с оглед на факта, че като предвижда различна минимална продължителност на брака в тези разпоредби, законодателят на Съюза третира по различен начин сходни положения, Съдът припомня, че с оглед на широкото право на преценка, с която разполага законодателят на Съюза при приемането на Правилника, принципът на равно третиране, закрепен в член 20 от Хартата, би бил нарушен само когато законодателят прави произволно или явно несъответстващо разграничение спрямо целта, преследвана с въпросните разпоредби на Правилника. Тази съдебна практика е приложима и в контекста на проверката на изискването за пропорционалност, наложено в член 52, параграф 1 от Хартата.

Следователно в настоящия случай Общият съд е трябвало да се ограничи до проверка дали разграничението между преживелите съпрузи на длъжностни лица или бивши длъжностни лица в зависимост от датата на сключване на брака, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника във връзка с член 18 от това приложение, не изглежда „произволно“ или „явно несъответстващо“ с оглед на целта от общ интерес, преследвана с тези разпоредби. В обжалваните съдебни решения Общият съд обаче е проверил дали това разграничение изглежда „необосновано“ с оглед на преследваната цел от общ интерес и освен това е разгледал въпроса дали условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, разглеждано самостоятелно и независимо от условието за минимална продължителност от една година, предвидено в член 18 от същото приложение в контекста на член 52, параграф 1 от Хартата е пропорционално, тъй като не надхвърля явно необходимото за постигането на тази цел от обществен интерес, Общият съд е превишил обхвата на съдебния контрол и по този начин е допуснал грешка при прилагане на правото.

Ето защо Съдът отменя обжалваните съдебни решения на Общия съд и след като установява, че фазата на производството по делата му позволява да се произнесе, постановява окончателно решение по тях.

В това отношение Съдът отбелязва, че макар законодателят на Съюза да е третира сходни положения по различен начин, като е предвидил различна минимална продължителност на брака в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, тази разлика в третирането обаче е обоснована от гледна точка на член 52, параграф 1 от Хартата.

Съгласно член 52, параграф 1 от Хартата ограничаване на упражняването на правата и свободите, признати от Хартата, могат да бъдат налагани само ако, първо, са предвидени в закон, второ, ако зачитат основното съдържание на тези права и свободи и трето, ако са необходими и ако действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

В случая е безспорно, че различното третиране на преживелите съпрузи на длъжностни лица е предвидено в закон, тъй като произтича от член 20 от приложение VIII към Правилника във връзка с член 18 от това приложение. Тези разпоредби предвиждат точно определени изисквания за минимална продължителност на брака, които определят обхвата на ограничаването на упражняването на правото на равно третиране.

Според Съда ограничаването на пенсионната схема за наследствени пенсии поради въпросната разлика в третирането е съобразено освен това с основното съдържание на принципа на равно третиране. Всъщност това ограничаване не поставя под въпрос принципа на равно третиране и като такъв, доколкото то се отнася само до ограничения въпрос за условието за минимална продължителност на брака, на което трябва да отговарят преживелите съпрузи на починали длъжностни лица или бивши длъжностни лица, за да могат да получават наследствена пенсия, без тези съпрузи да бъдат лишени от възможността да получават такава пенсия във всяка една от хипотезите, предвидени в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника.

Освен това посоченото ограничение отговаря на цел от общ интерес, а именно предотвратяването на злоупотреби с права и измами. В този контекст условието бракът да е продължил най-малко една година, за да може преживелият съпруг да получава наследствена пенсия, цели да се гарантира, че връзката между съответните лица е била действителна и стабилна. Това е единен критерий, който се прилага без разлика за всички преживели съпрузи, обхванати от разпоредбите на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, и няма за цел да предположи наличието на злоупотреба или измама от страна на преживелите съпрузи, а да предотврати извършването на такива злоупотреби или измами.

Накрая, що се отнася до проверката за пропорционалност, Съдът счита, че не е нито произволно, нито явно несъответстващо в член 20 от приложение VIII към Правилника да се изисква по-дълга минимална продължителност на брака от тази, предвидена в член 18 от това приложение. Всъщност в хипотезата по член 20, която се характеризира с факта, че бракът е сключен, след като длъжностното лице е прекратило служебното си правоотношение, стимулите за извършване на злоупотреби или измами може да бъде насърчени от по-голямата предвидимост и близост на смъртта на длъжностното лице, когато, както в настоящия случай, прекратяването на служебното правоотношение настъпва след пенсиониране.

С оглед на гореизложеното Съдът прави извод, че доколкото разликата в третирането, установена в член 20 от приложение VIII към Правилника, отговаря на критериите, по член 52, параграф 1 от Хартата, член 20 от приложение VIII към Правилника е в съответствие с принципа на равно третиране, закрепен в член 20 от Хартата.

Въз основа на същите мотиви Съдът, като отбелязва, че посочената разлика в третирането също така представлява разлика в третирането, непряко основана на възраст, постановява, че тя е в съответствие и с принципа на недопускане на дискриминация на основание възраст, закрепен в член 21, параграф 1 от Хартата.